

۱۰۵۷۴۳

مجمع علوم انسانی

دانشکده زبان و ادبیات
گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

نقد و تحلیل دیوان طراز یزدی

استاد راهنما:

دکتر یدالله جلالی

استاد مشاور:

دکتر سید محمود الهام بخش

پژوهش و نگارش:

محمد رضا عبدالرحیم پور

زمستان ۸۶

۱۰۵۷۴۳

کتابخانه اطلاع‌رسانی و اسناد
توسعه و اسناد آرکائیو

۱۳۸۷ / ۱۹ / ۲۳

تقدیم به همشهریان و همه ادب دوستانی که کویر و ستارگانش را دوست دارند .

سپاس نامه

آنجا که باب العلم ، علی (ع) فرمود: « من علّمني حرفاً فقد صیرنی عبداً » ارزش علم و معلّم آشکار شد.

پس با سپاس به درگاه خالق عالم به حکم ادب ارج می نهم زحمات همه کسانی که مرا در این راه یاری و همراهی نمودند .

از جناب آقای دکتر جلالی که از نام تا انجام این پایان نامه مرا یاری نمودند و در آن هنگام که با سفر دکتر شبانان ، پایان نامه اینجانب بدون راهنما ماند ایشان ، زحمت راهنمایی آنرا به عهده گرفتند و در مواقع ناامیدی ، امید بخش و یاور بنده بودند « همواره بوستان امیدش شکفته باد ».

از جناب آقای دکتر شبانان که در آغاز ، سمت استاد راهنمایی این پایان نامه را داشتند .

از جناب آقای دکتر الهام بخش ، مشاوره محترم که زحمات زیادی را در به انجام رساندن این پایان نامه متحمل شدند .

و از همه استادان محترم دانشکده ادبیات دانشگاه یزد که همواره در محضرشان دانش آموختم و توشه معرفت اندوختم .

از درگاه خداوند متعال ، توفیق و کامکاری روز افزون ایشان را خواهانم .

شناسه: ب/ک/۳	صورتجلسه دفاعیه پایان نامه دانشجوی دوره کارشناسی ارشد	 مدیریت تحصیلات تکمیلی
<p>جلسه دفاعیه پایان نامه تحصیلی آقای محمدرضا عبدالرحیم پور دانشجوی کارشناسی ارشد رشته/ گرایش: زبان و ادبیات فارسی</p> <p>تحت عنوان: نقد و تحلیل دیوان طراز یزدی</p> <p>و تعداد واحد: ۴ در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۱۲ با حضور اعضای هیأت داوران (به شرح ذیل) تشکیل گردید.</p> <p>پس از ارزیابی توسط هیأت داوران، پایان نامه با نمره: به عدد ۴۰...۱۰۰...۱۰۰... به حروف هجده و بیست و پنج صد و درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.</p>		
<u>امضاء</u>	<u>نام و نام خانوادگی</u>	<u>عنوان</u>
	دکتر یدالله جلالی	استاد/ استادان راهنما:
	دکتر سید محمود الهام بخش	استاد/ استادان مشاور
	دکتر مهدی ملک ثابت	متخصص و صاحب نظر داخلی:
	دکتر محمد کاظم کهدویبی	متخصص و صاحب نظر داخلی:
<p>نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه (ناظر)</p> <p>نام و نام خانوادگی: دکتر محمود کلیری</p> <p>امضاء: </p>		

چکیده

میرزا عبدالوهاب، متخلص به طراز یزدی، یکی از شاعران یزد در دوره قاجار است. وی دوران جوانی خود را در یزد گذراند و در همانجا به تحصیل علم و ادب پرداخت. او علاوه بر شاعری در چند فن دیگر از جمله خوشنویسی نیز استاد است.

طراز یزدی در زمان سلطنت محمد شاه قاجار با ابراز هنرهای خود به دربار قاجار راه یافت، ولی حضور افرادی نظیر حاج میرزا آقاسی راه پیشرفت و ترقی را بر وی بست. او که حاج میرزا آقاسی را مسبب عقب ماندگی های خود و جامعه خود می دید وی را هجو کرد که این عمل به تنبیه و سرانجام مرگ طراز یزدی انجامید.

از طراز یزدی سه اثر به جا مانده؛ یکی گلشن طراز که محتوایی عاشقانه دارد، دوم کتابچه ای در موقوفات یزد و سوم دیوان اشعار او.

تنها نسخه چاپی دیوان او شامل غزل و قصیده، قطعه، مثنوی و رباعی است که به کوشش احمد کرمی و انتشارات ما، در سال ۱۳۶۶ به چاپ رسیده است.

غزلیات طراز یزدی در دو سبک عراقی و وقوع قرار می گیرد. در سبک عراقی، وی غزلیات خود را با نظر به سرامدان این شیوه یعنی سعدی و حافظ سروده و در شیوه وقوع و واسوخت به وحشی بافقی توجه داشته است.

طراز یزدی در قصاید خود به سبک خراسانی و شاعران بزرگ آن نظر دارد. مضمون قصاید او را بیشتر مدح شاه و شاهزادگان قاجار و رجال آن عصر در بر می گیرد و بخشی نیز به مدح و منقبت و رثای ائمه اطهار(ع) اختصاص دارد. در بین مدایح او مدح جبرئیل امین از بدایع است.

قطعات طراز یزدی نیز هر چند گاه با رکاکت لفظ همراه است، ولی از نظر انتقادی بخصوص نقد اجتماعی قابل توجه است.

کلمات کلیدی:

طراز یزدی، شعر فارسی، دوره قاجار، شاعران یزد

Key word:

(Taraz-e Yazdi).(Persian poetry).(Period Qajar).(Yazdian Poets)

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فهرست مطالب	الف.....
پیشگفتار	ق.....
فصل اول : مبادی تحقیق	۱.....
تعریف موضوع (تعریف مسأله ، هدف از اجرا و کاربرد نتایج تحقیق)	۲.....
کلمات کلیدی : (فارسی وانگلیسی)	۳.....
فرضیات یا سئوالات پژوهشی	۳.....
روش تحقیق (مخصوص علوم انسانی و هنر و معماری)	۳.....
پیشینه تحقیق	۴.....
فصل دوم : زندگی و آثار طراز یزدی	۵.....
طراز یزدی	۶.....
نام	۶.....
نسب	۶.....
خصوصیات ظاهری و سجایای اخلاقی	۸.....
نام پدر	۱۰.....
تولّد	۱۱.....
خانواده و خویشان طراز یزدی	۱۲.....
تحصیلات و مقام علمی	۱۳.....

۱۶	مذهب و توجه به مسائل دینی
۱۸	تخلص
۱۹	پیشه
۲۰	دیگر هنرهای طراز یزدی
۲۰	خوشنویسی
۲۲	آواز خوش
۲۳	آشنایی با موسیقی و آلات آن
۲۳	معماری
۲۳	پهلوانی
۲۴	سفرها و اقامت ها
۲۴	ارتباط با دربار
۲۶	اواخر زندگی
۲۷	تاریخ فوت
۲۹	محل فوت
۳۰	آثار طراز یزدی
۳۰	کتابچه موقوفات یزد
۳۲	مجموعه گلشن طراز یزدی
۳۲	دیوان اشعار طراز یزدی
۴۵	فصل سوم : معاصران و ممدوحان طراز یزدی
۴۶	معاصران طراز یزدی
۴۶	شاعران معاصر طراز یزدی

۴۷.....	قآنی شیرازی.....
۴۹.....	رشحه اصفهانی.....
۵۱.....	روشن نوری.....
۵۲.....	قضایی یزدی.....
۵۴.....	فدایی یزدی.....
۵۵.....	وامق یزدی.....
۵۸.....	حیران یزدی.....
۶۰.....	شارق یزدی.....
۶۱.....	وفایی یزدی.....
۶۳.....	ممدوحان طراز یزدی.....
۶۳.....	مدح در لغت.....
۶۴.....	تاریخچه مدح.....
۶۵.....	مدیحه سرایی در عصر قاجار.....
۶۷.....	پادشاهان و حاکمان عصر طراز یزدی.....
۶۷.....	محمد شاه قاجار.....
۷۰.....	عباس میرزا.....
۷۱.....	امیرکبیر.....
۷۳.....	خانلر میرزا.....
۷۶.....	قهرمان میرزا.....
۷۸.....	سیف الدوله میرزا.....
۸۰.....	شجاع الدوله.....

۸۱.....	هلاکو میرزا.....
۸۲.....	بهمن میرزا.....
۸۴.....	حسین خان آجودان باشی.....
۸۷.....	میرزا سلیمان مجتهد.....
۸۹.....	فصل چهارم : قالب های شعری دیوان طراز یزدی.....
۹۰.....	قالب های شعری.....
۹۲.....	شعر در عصر قاجار.....
۹۸.....	قالب های شعری رایج در عصر قاجار.....
۹۹.....	قالب های شعری دیوان طراز یزدی.....
۹۹.....	قصیده.....
۱۰۱.....	غزل.....
۱۰۲.....	قطعه.....
۱۰۳.....	مثنوی.....
۱۰۴.....	رباعی.....
۱۰۵.....	فرد.....
۱۰۷.....	فصل پنجم : تحلیل قصاید طراز یزدی.....
۱۰۸.....	قصیده.....
۱۰۹.....	ساختمان قصیده.....
۱۰۹.....	تغزل یا تشبیب.....
۱۱۱.....	قصیده مقتضب.....
۱۱۳.....	تغزل در پایان قصیده.....

- ۱۱۳.....تخلص
- ۱۱۶.....تخلص در دیوان طراز یزدی
- ۱۱۸.....تجدید مطلع
- ۱۲۰.....پیکره اصلی قصیده
- ۱۲۰.....شریطة
- ۱۲۱.....تقسیم بندی شریطة در قصاید طراز یزدی
- ۱۲۴.....مناسبت و هماهنگی شریطة با موضوع مدح
- ۱۲۵.....درون مایه قصاید
- ۱۲۵.....مدح
- ۱۲۶.....مدح ائمه اطهار
- ۱۲۷.....مدح حضرت علی (ع)
- ۱۲۸.....مدح امام رضا(ع)
- ۱۲۹.....مدح امام زمان (عج)
- ۱۳۰.....مدح ورثای حضرت فاطمه (س)
- ۱۳۰.....مدح جبرئیل
- ۱۳۲.....مفاخره
- ۱۳۵.....مناظره
- ۱۳۵.....مناظره دختر زیبا رو با پسرخوش سیما
- ۱۳۶.....مناظره سپهر با شاعر
- ۱۳۶.....مناظره خطه کرمان و یزد
- ۱۳۷.....توصیف

- ۱۳۸.....توصیف شب و مجلس شراب
- ۱۳۸.....توصیف میدان جنگ
- ۱۳۹.....توصیف نقاشی و صورت گری ممدوح
- ۱۳۹.....در وصف بارگاه شاه
- ۱۴۰.....در وصف کاخ و باغ
- ۱۴۱.....بث الشکوی
- ۱۴۳.....انعکاس اوضاع اجتماعی
- ۱۴۶.....تهنیت و شاد باش
- ۱۴۷.....مرثیه
- ۱۴۹.....لغز
- ۱۵۰.....مضامین انتقادی
- ۱۵۱.....اشاره به علوم مختلف
- ۱۵۸.....صور خیال
- ۱۵۹.....تشبیه
- ۱۶۰.....انواع تشبیه به اعتبار طرفین
- ۱۶۰.....حسی و حسی
- ۱۶۱.....عقلی و عقلی
- ۱۶۱.....عقلی و حسی
- ۱۶۲.....حسی و عقلی
- ۱۶۲.....تشبیه مقید
- ۱۶۳.....تشبیه به اعتبار وجه شبه

- ۱۶۳.....تشبيه مجمل
- ۱۶۴.....تشبيه مفصل
- ۱۶۴.....تشبيه به اعتبارادات تشبيه
- ۱۶۴.....تشبيه مرسل
- ۱۶۵.....تشبيه مؤكد
- ۱۶۶.....تشبيه تفضيل
- ۱۶۷.....تشبيه مضمير
- ۱۶۸.....تشبيه مشروط
- ۱۶۸.....تشبيه تسويه
- ۱۶۸.....تشبيه جمع
- ۱۶۹.....تشبيه از نظر ساختار
- ۱۶۹.....تشبيه مفرد
- ۱۷۰.....تشبيه مركب
- ۱۷۰.....تشبيه از نظر تعدد طرفين
- ۱۷۰.....تشبيه ملفوف
- ۱۷۱.....تشبيه مفروق
- ۱۷۲.....تشبيه بليغ
- ۱۷۲.....تشبيه تمثيل
- ۱۷۳.....تشبيه تلميح
- ۱۷۳.....استعاره
- ۱۷۳.....استعاره تحقيقيه

- ۱۷۴.....استعاره مکنیه
- ۱۷۵.....استعاره تخیلیه
- ۱۷۶.....مجاز
- ۱۷۶.....علاقه جزء و کل
- ۱۷۷.....علاقه حال و محل
- ۱۷۷.....علاقه لازم و ملزوم
- ۱۷۸.....علاقه سبب و مسبب
- ۱۷۸.....علاقه صفت و موصوف
- ۱۷۹.....علاقه جنس
- ۱۷۹.....مجاز عقلی
- ۱۷۹.....کنایه
- ۱۸۰.....کنایه از موصوف
- ۱۸۱.....کنایه از فعل یا مصدر
- ۱۸۲.....کنایه از صفت
- ۱۸۴.....صنایع ادبی
- ۱۸۴.....صنایع لفظی
- ۱۸۴.....جناس
- ۱۸۴.....جناس تام
- ۱۸۵.....جناس مرکب
- ۱۸۵.....جناس مضارع
- ۱۸۵.....جناس لاحق

- ۱۸۶.....جناس ناقص یا محرف
- ۱۸۷.....جناس زاید
- ۱۸۷.....جناس مطرف
- ۱۸۸.....جناس مذیل
- ۱۸۸.....جناس خط
- ۱۸۹.....جناس متوج
- ۱۸۹.....جناس لفظ
- ۱۸۹.....جناس قلب
- ۱۹۰.....جناس مزدوج
- ۱۹۱.....اشتقاق و شبه اشتقاق
- ۱۹۱.....ردالعجز علی الصدر
- ۱۹۲.....ردالصدر علی العجز
- ۱۹۲.....ردالمطلع
- ۱۹۳.....موازنه
- ۱۹۳.....واج آرایی
- ۱۹۴.....طرد و عکس
- ۱۹۴.....اعنات
- ۱۹۵.....لمّع

آرایه های معنوی

- ۱۹۵.....تضاد
- ۱۹۷.....مراعات النظیر

- ١٩٨.....تنسيق الصفات
- ١٩٩.....تلميح
- ٢٠٢.....براءت استهلال
- ٢٠٣.....تجديد
- ٢٠٣.....حسن تعليل
- ٢٠٤.....ايهام
- ٢٠٤.....مقابله
- ٢٠٥.....تناقض (پارادوكس)
- ٢٠٥.....رجوع
- ٢٠٦.....لف ونشر
- ٢٠٦.....حسن طلب
- ٢٠٧.....مبالغه
- ٢٠٨.....اغراق
- ٢٠٨.....غلو
- ٢٠٨.....مذهب كلامي
- ٢٠٩.....تجاهل العارف
- ٢٠٩.....ابداع
- ٢٠٩.....سؤال وجواب
- ٢١٠.....حسن آميزي
- ٢١٠.....ترجمه
- ٢١٠.....موقوف المعاني

۲۱۲.....	فصل ششم: تحلیل غزلیات طراز یزدی
۲۱۳.....	غزل
۲۱۵.....	غزلسرایی پیش از طراز یزدی
۲۱۶.....	غزل سرایی در دوره بازگشت
۲۱۸.....	غزل طراز یزدی
۲۱۹.....	ردیف و قافیه در غزلهای طراز یزدی
۲۲۰.....	غزل با دو مطلع
۲۲۱.....	تخلص و حسن تخلص
۲۲۴.....	اوزان غزلها
۲۲۴.....	تحول وزن در شعر فارسی
۲۲۵.....	وزن در غزل
۲۲۶.....	اوزان معمول در غزل
۲۲۷.....	وزن در غزلیات طراز یزدی
۲۳۰.....	نقد و بررسی اوزان غزلهای طراز یزدی
۲۳۱.....	اوزان دوری
۲۳۲.....	درونمایه غزلیات طراز یزدی
۲۳۳.....	عشق
۲۳۳.....	عشق زمینی و آسمانی
۲۳۶.....	عشق و عاشق
۲۳۹.....	معشوق در غزل
۲۴۹.....	شکایت

۲۵۱.....	مدح
۲۵۳.....	فخر و مفاخره
۲۵۵.....	مفاهیم قلندری و رندی
۲۵۸.....	خمریات
۲۶۱.....	دیگر مضامین غزلهای طراز یزدی
۲۶۴.....	جلوه هایی از مکتب وقوع در غزل طراز یزدی
۲۶۶.....	واسوخت
۲۷۰.....	صورخیال
۲۷۱.....	صورخیال در غزلیات طراز یزدی
۲۷۱.....	تشبیه
۲۷۲.....	انواع تشبیه به اعتبارطرفین
۲۷۴.....	تشبیه مفرد
۲۷۴.....	تشبیه مرکب
۲۷۵.....	تشبیه مقید
۲۷۶.....	تشبیه ملفوف
۲۷۷.....	تشبیه مفروق
۲۷۷.....	تشبیه مجمل
۲۷۸.....	تشبیه مفصل
۲۷۸.....	تشبیه مرسل
۲۷۹.....	تشبیه مؤکد
۲۷۹.....	تشبیه بلیغ

- ۲۸۱..... تشبیه تفضیل
- ۲۸۲..... تشبیه مشروط
- ۲۸۳..... تشبیه تلمیح
- ۲۸۴..... تشبیه مضمّر
- ۲۸۴..... تشبیه تمثیل
- ۲۸۵..... استعاره
- ۲۸۶..... استعاره مصرحه
- ۲۸۸..... استعاره مکنیه
- ۲۸۸..... تشخیص
- ۲۹۰..... مجاز
- ۲۹۲..... کنایه
- ۲۹۴..... آرایه های ادبی
- ۲۹۵..... صنایع لفظی
- ۲۹۵..... جناس
- ۲۹۵..... جناس تام
- ۲۹۶..... جناس زاید
- ۲۹۷..... جناس مطرف
- ۲۹۷..... جناس لا حق
- ۲۹۸..... جناس مذیل
- ۲۹۹..... جناس متوج
- ۳۰۰..... جناس خط یا مصحف